

SELETUSKIRI
maaeluministri määruse “Maaeluministri 3. veebruari 2017. a määruse nr 14
“Põllumajandusettevõtja tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus” muutmise”
eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel “Eesti maaelu arengukava 2014–2020” tegevuse liigi 4.1 “Investeeringud põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamiseks” (edaspidi *meede 4.1*) rakendamiseks.

Maaeluministri 3. veebruari 2017. a määruse nr 14 “Põllumajandusettevõtja tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus” (edaspidi *määrus*) muutmise määrusega (edaspidi *eelnõu*) tehtavad muudatused on tingitud asjaolust, et toetatavate tegevuste elluviimine jäi ajale, kui riigis kuulutati välja eriolukord, mis kehtis 2020. aasta 12. märtsist kuni 17. maini, seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku tõkestamisega. COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse puhang on avaldanud mõju kõikidele toetuse saajatele olenemata nende tegevusvaldkonnast, investeeringu suuruselt ja eesmärgist, sest see mõjutas majandust tervikuna ja teeb seda ka edaspidi. Näiteks oli eriolukorrast tulenevate piirangute tõttu ja pärast seda ka nende järelmõjust tulenevalt raskendatud masinate, seadmete ja ehitusmaterjalide tarnimine ning mõningal määral oli katkestatud ka ehitustööde tegemine, muudeti või öeldi üles lepingud, osa ettevõtteid lõpetas või katkestas oma tegevuse jms. Vajadus pikendada toetatavate tegevuste elluviimise tähtaega on tingitud peamiselt toetuse saaja omavahendite puudumisest ja ehitajatega sõlmitud lepingutest tulenevate kohustuste mittetäitmisest.

Määruse muudatusega pikendatakse meetme 4.1 tegevuste elluviimise tähtaega viiendas taotlusvoorus (2018. aastal) toetust saanud ettevõtjatel seniselt kolmelt aastalt nelja aastani eeldusel, et toetuse saaja on toetatavast tegevusest ellu viinud osa, mille maksumus moodustab vähemalt 40% kogu tegevuse abikõlblikust maksumusest.

Meetme 4.1 kuuendas taotlusvoorus (2019. aastal) toetust saanud ettevõtjatel pikendatakse ehitustegevusega seotud investeeringute tegemise tähtaega seniselt kahelt aastalt kolme aastani arvates Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest eeldusel, et toetuse saaja on ehitamisega seotud tegevuse kohta esitanud kahe aasta jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest vähemalt ühe maksetaotluse koos investeeringu tegemist tõendavate dokumentidega.

23. detsembril 2020. aastal vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2020/2220¹ (edaspidi *üleminekumäärus*) pikendatakse programmiperioodi 2014–2020 rakendamist kahe aasta võrra.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1–29).

Muudatuse kohaselt on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013² artikli 65 lõike 2 alusel kulud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetuse saamiseks kõlblikud juhul, kui need on tekkinud toetuse saajal ja need on tasutud hiljemalt 2025. aasta 31. detsembriks. See tähendab, et liisingut kasutataval toetuse saajatel võib investeringuobjekti omandiõiguse ülemineku tähtaeg pikeneda.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeriumi põllumajanduspoliitika osakonna põllumajandus- ja toidusektori arengu büroo peaspetsialist Harry Pässe (625 6527, harry.passa@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (625 6202, jaana.lepik@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Maaeluministeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrust muudetakse järgmiselt.

Eelnõu punktis 1 tehtava muudatusega pikeneb toetuse saajale, kes teeb investeringu liisingu abil, tähtaeg, mis ajaks peab investeringuobjekti omandiõigus toetuse saajale üle minema. Samuti pikeneb investeringu abikõlblikkust tõendavate kuludokumentide esitamise tähtaeg.

Nimetud muudatused tulenevad üleminekumääruse artikli 1 lõikest 1, mille kohaselt pikendatakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) toetatavate programmide puhul Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 26 lõikes 1 sätestatud 2014. aasta 1. jaanuarist kuni 2020. aasta 31. detsembrini kehtvat ajavahemikku kuni 2022. aasta 31. detsembrini – aastatel 2021–2022 on üleminekuperiood uude programmiperioodi.

Samuti pikeneb üleminekumääruse artikli 2 lõike 2 kohaselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõigetes 2 ja 4 sätestatud kulutuste rahastamiskõlblikkuse periood kahe aasta võrra ehk kuni 2025. aasta 31. detsembrini. Viidatud määruse artikli 65 lõike 2 muudatuse kohaselt on kulud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetuse saamiseks kõlblikud juhul, kui need on tekkinud toetuse saajal ja need on tasutud ajavahemikus alates programmi komisjonile esitamise kuupäevast või 2014. aasta 1. jaanuarist – olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem – kuni 2025. aasta 31. detsembrini. See tähtaeg on põhjendatud asjaoluga, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõike 2 kohaselt on abikõlblikud vaid programmiperioodil tehtud kulud.

Nimetatud lõike teine lause täpsustab, et lisaks on kulud toetuse saamiseks kõlblikud ainult juhul, kui makseasutus (PRIA) maksab asjaomase abi tegelikult välja enne 2025. aasta 31. detsembrit. Tagamaks, et PRIA jõuaks programmiperioodi lõppu jäävaid väljamakseid teha enne 2025. aasta 31. detsembrit, ja võimaldamaks PRIA-le ka kuludokumentide menetlemiseks mõistlik aeg, tuuakse nii abikõlblikkust tõendavate kuludokumentide esitamise kui ka omandiõiguse ülemineku tähtaeg varasemaks. Arvestades menetlemiseks kuluvat aega ja

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469).

võimalikku vaidemenetlusteks kuluvat aega, on vajalik, et asja omandiõigus peab olema üle läinud hiljemalt 2025. aasta 30. juunil. Samuti peavad kulu abikõlblikkust tõendavad dokumendid olema PRIA-le esitatud hiljemalt 2025. aasta 30. juunil.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse määruse § 34 lõigetega 18–22.

Tehtava muudatusega kehtestatakse meetme 4.1 viiendas taotlusvoorus taotluse rahuldamise otsuse saanud toetuse saajatele pikem investeringute elluviimise tähtaeg eeldusel, et investeringutest on ära tehtud teatav osa. Samuti pikendatakse kuuendas taotlusvoorus taotluse rahuldamise otsuse saanud toetuse saajatele ehitamisega seotud investeringute tegemise tähtaega.

Eelnõuga võimaldatakse eespool nimetatud toetuse saajatel lõpetada kavandatud tegevuste elluviimine olukorras, kus tegevuse elluviimise tähtaeg saabub lähiajal või on saabunud, kuid kavandatud tegevused ei ole täielikult lõpetatud. Vajadus pikendada toetatavate tegevuste elluviimise tähtaegu on tingitud peamiselt vajadusest luua toetuse saajatele soodsad võimalused toetatavate tegevuste elluviimiseks olukorras, kus kavandatud tegevuste elluviimine ettenähtud tähtaja jooksul on raskendatud seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku tõkestamisega. Tähtaja pikendamise eesmärk on võimaldada toetuse saajatel kavandatud tegevused ellu viia ja seeläbi saavutada nende eesmärgid ning tagada sellega toetusraha parem ja täielikum ärakasutamine.

Kuigi meetme 4.1 viienda taotlusvooru toetuse saajatel on 2018. aastal investeringu tegemise tähtaega juba ühe aasta võrra pikendatud, ei ole siiski 35 toetuse saajat oma kavandatavate investeringute tegemisega alustanud. Meetme 4.1 viienda taotlusvooru 15 toetuse saajat on kavandatavast investeringust teinud alla 40% (vt tabel 1).

Tabel 1. Meetme 4.1 viiendas taotlusvoorus määratud toetuste kasutamine

Toetuse saajate arv	Tehtud investeringute maht, %	Määratud toetuse summa, eur	Makstud toetuse summa, eur
35	0	8 013 847	0
11	1–19	1 946 257	290 672
4	20–39	516 978	140 811
56	40–99	6 128 769	5 131 712
60	100	5 841 214	5 841 103
166		22 447 064	11 404 298

Allikas: PRIA (andmed seisuga 09.12.2020)

Määruse § 34 täiendatakse lõikega 18, millega pikendatakse tegevuste elluviimise tähtaega nendel toetuse saajatel, kes esitasid taotluse meetme 4.1 viiendas taotlusvoorus. Muudatuse kohaselt võib viiendas taotlusvoorus taotluse rahuldamise otsuse saanud toetuse saaja, kes on kolme aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest viinud toetatavast tegevusest ellu osa, mille maksumus moodustab vähemalt 40% kogu tegevuse abikõlblikkust maksumusest, viia oma tegevuse ellu ja võtta toetuse abil ostetud või ehitatud

investeeringuobjekti sihtotstarbeliselt kasutusse ning esitada investeeringu tegemist tõendavad dokumendid nelja aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Üldjuhul peab toetuse saaja oma tegevuse ellu viima ja võtma toetuse abil ostetud või ehitatud investeeringuobjekti sihtotstarbeliselt kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid põllumajandusettevõtjate majandustegevust negatiivselt mõjutanud asjaolude (näiteks ebasoodsad ilmastikutingimused) tõttu on meetme 4.1 viienda taotlusvooru toetuse saajatel toetatavate tegevuste elluviimise tähtaega juba varem pikendatud ühe aasta võrra ehk kahelt aastalt kolme aastani.

Eelnevat arvesse võttes on sellel korral tähtaja pikendamise eelduseks, et toetatavast tegevusest peab olema ellu viidud oluline osa ehk vähemalt 40% kogu tegevuse abikõlblikust maksumusest. Kui tegevusi on ellu viidud väiksemas mahus kui 40% kogu tegevuse abikõlblikust maksumusest, siis on vähetõenäoline, et tegevuste elluviimise tähtaja pikendamisest on toetuse saajale kasu. Toetatavate tegevuste elluviimine 40% ulatuses annab alust eeldada, et toetuse saaja suudab oma investeeringu nõuetekohaselt lõpuni viia ja on sellest huvitatud.

Määruse § 34 täiendatakse lõikega 19, mille kohaselt ei kohaldata meetme 4.1 kuuendas taotlusvoorus taotluse rahuldamise otsuse saanud toetuse saaja puhul määruse § 28 lõike 2 punktis 1¹ ja § 29 lõike 3 punktis 1¹ sätestatud tegevuste³ (ehitustegevused) elluviimise tähtaega eeldusel, et toetuse saaja on ehitustegevuste kohta PRIA-le esitanud kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest vähemalt ühe maksetaotluse koos investeeringu tegemist tõendavate dokumentidega.

Kehtiva määruse kohaselt peavad meetme 4.1 kuuendas taotlusvoorus taotluse rahuldamise otsuse saanud toetuse saajad viima ehitustegevused ellu kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest vähemalt 45% ulatuses ehitustegevuse abikõlblikust maksumusest. Nimetatud kohustus on 67 toetuse saajal ning 2020. aasta lõpuks oli 37 toetuse saajal see kohustus täitmata ja kellest 28 toetuse saajat ei olnud investeeringute tegemisega alustanud (tabel 2). Kui pikendada eespool nimetatud toetuse saajatel ehitustegevuse elluviimise tähtaega ühe aasta võrra, siis langeks see kokku meetme 4.1 kuuenda taotlusvooru tegevuste elluviimise lõpptähtpäevaga. Seega tuleb kogu investeering teha kolme aastaga. Siiski leevendatakse investeeringu tegemise tingimusi vaid nendel toetuse saajatel, kes on toetust taotlenud ehitustegevusteks ja on PRIA-le esitanud kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest vähemalt ühe maksetaotluse koos investeeringu tegemist tõendavate dokumentidega. Toetuse saajatele, kes ei ole üritanud oma kohustusi juba niigi leevendatud tingimustel vähemalt osaliseltki täita, oleks lisaleevenduste võimaldamine eesmärgipäratu.

Tabel 2. Meetme 4.1 kuuenda taotlusvooru toetuse kasutamine ehitustegevusega seotud investeeringute tegemisel

Toetuse saajate arv	Tehtud investeeringute maht, %	Määratud toetuse summa, eur	Makstud toetuse summa, eur	Makstud toetuse osakaal, %
28	0	5 329 784	0	0

³ Kehtiva määruse § 4 lõike 1 punktides 1, 3 ja 10 ning § 4 lõike 2 punktides 1–3, 6–8 ja 11 nimetatud tegevused.

2	1–20	164 911	22 504	14
7	21–44	461 919	160 681	35
11	45–99	3 251 006	2 712 728	83
17	100	1 359 171	1 359 171	100
67		10 566 791	4 255 084	40

Allikas PRIA (seisuga 09.12.2020)

Lähtudes eespool toodust ja võttes arvesse, et majandustegevus on koroonaviiruse leviku tõttu endiselt häiritud, siis ei ole mõistlik toetatavate tegevuste elluviimise tähtaega pikendada lühemaks ajaks kui üks aasta, sest tegevuste elluviimine võib viibida rohkem kui mõni kuu.

Toetuse saaja võib viia tegevuse ellu ja võtta toetuse abil ostetud investeeringuobjekti sihtotstarbeliselt kasutusse ning esitada investeeringu tegemist tõendavad dokumendid nelja (viienda taotlusvooru toetuse saajad) või kolme aasta jooksul (kuuenda taotlusvooru ehitustegevusega seotud toetuse saajad) arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Tegevuse elluviimise või investeeringu tegemise tähtaeg on toetuse taotluse rahuldamise otsuse üks osa, mida eelnõu kohaselt pikendatakse kõigile toetuse saajatele ühetaoliselt. Muudatuse tõttu võib tekkida õiguslik ebaselgus määrusega võimaldatud pikema tähtaja ja haldusaktiga iga toetuse saaja jaoks kindlaks määratud toetuse elluviimise tingimuste vahel. Selleks, et vältida tarbetut töökoormust, mida tooks kaasa õiguselguse tagamiseks kõikide haldusaktide muutmine, on probleem lahendatud õigusnormi abil, mis loeb tähtaja pikenenuks ka haldusaktides.

Eelnõu § 34 lõiget 18 kohaldatakse alates 2021. aasta 13. veebruarist ja lõiget 19 kohaldatakse alates 2021. aasta 22. märtsist, sest nendes lõigetes nimetatud toetuse saajatel on toetatava tegevuse elluviimise tähtaeg möödunud, kuid ka nende puhul on põhjendatud võimaldada kavandatud tegevused lõpuni ellu viia. Säte toob kaasa isiku õiguste laienemise ja sellega ei rikuta õiguskindluse põhimõtet.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1–29), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <http://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Määrusega pikendatakse osa toetuse saajate jaoks toetatavate tegevuste elluviimise tähtaega, mis annab neile paindlikumad võimalused kavandatud tegevuste toetuse abil elluviimiseks. Nimetatud muudatusel on toetuse saajatele positiivne mõju, kuna võimaldab neil kavandatud tegevused lõpuni ellu viia.

Meetme 4.1 viienda taotlusvooru puhul mõjutab toetatava tegevuse elluviimise tähtaja muudatus 56 toetuse saajat, kellele on määratud toetus kogusummas 6 128 769 eurot, millest 83,7% (5 131 712 eurot) on välja makstud.

Meetme 4.1 kuuenda taotlusvooru puhul mõjutab toetatava tegevuse (ehitustegevus) elluviimise tähtaja muudatus 37 toetuse saajat, kellele on määratud toetus ehitustegevuse elluviimiseks kogusummas 5 956 614 eurot, millest 3,1% (183 185 eurot) on välja makstud.

Muudatus mõjutab nende toetuse saajate puhul, kes teevad investeringu liisingu abil, aega, millal peab investeringuobjekti omandiõigus üle minema toetuse saajale. Samuti pikeneb neil investeringu abikõlblikkust tõendavate kuludokumentide esitamise tähtaeg.

Muudatus toob kaasa PRIA töökoormuse kasvu, sest maksetaotluste menetlusperiood pikeneb. Samas, kuna muudatus puudutab üldjuhul pigem väheseid toetuse saajaid ning menetlustoimingud, mida tuleb pikendatud ajavahemikul teha, ei ole oma iseloomult uued, siis võib hinnata muudatuse mõju pigem väheoluliseks.

Toetatava tegevuse elluviimise tähtaja pikendamine võimaldab saavutada toetuse eesmärgid ning tagada sellega toetusraha parema ja täielikuma ärakasutamise. Muudatusega väheneb tõenäoliselt võimalike sanktsioneerimiste arv, kuna neil toetuse saajatel, kes ei olnud saanud kavandatud tegevusi täielikult ellu viia, on võimalus seda nüüd teha.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid ega -tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustatakse üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIA-le.